

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, junij 1995
lětnik 44

45 6

SERBSKÍ · CYRKWINSKÍ · DŽEŇ

Z 4°66

49. serbski ewangelski cyrkwinski džeň

24. a 25. junija w Klětnom

„PRAJENE JE TEBI, ČŁOWJEČE, ŠTO JE DOBRE“

Sobotu, 24. junija

14.00 hodź. zahajenje cyrkwinskeho dnja w Božim domje starolutherskeje wosady
14.45 hodź. kofejowa přestawka a přednoški

Njedźelu, 25. junija

10.00 hodź. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom w Božim domje ewangelskeje wosady
zdomom su kemše za džeći
11.30 hodź. postrowy našich hosći
12.00 hodź. wobjedowa přestawka
13.00 hodź. zhromadne spēwanje, informacije a bjesada
14.30 hodź. kónčna zhromadźizna w Božim domje ewangelskeje wosady
16.00 hodź. zakónčenje cyrkwinskeho dnja

Wšitkich Serbow lubje na cyrkwinski džeň prosymy!

Bože słowo za nas

Bóh stwori čłowjeka sebi k podobności, k podobności na Boha stwori jeho; a stwori jeho jako muža a žonu (1. Mójzasa 1, 27)

Na přenim stawje Swjateho pisma so pisa wo tym, zo je Bóh swět stworił w sydom dnjach. Drje žadyn staw biblije njeje so telko kritizował kaž runje tutón. Wědomostnje kubłani abo napoždžěłani, a wosebje tući, měnjachu, zo je hižo hnydom na spočatku biblije pytnýc, zo so wona njehodži do našeho časa. Wědomostnicy su tola hižo dawno wuslědžili, zo bě ta wěc z nastaćo swěta cyle hinaša, hač so wona w bibliji wopisuje: Nic sydom dnjow, aleskerje miliony a miliardy lět traješe, doniž njebě so přiroda wuwijała na džensniši staw. Kritikarjo křesćanstwa pak přewidža, zo njeje Swjate pismo wučbnica za wědomosć, takrjec doskónčna wotmołwa na wšitke prašenja wokoło wuwica přirody. Wo tym njech wědomostnicy slědža a swoje teorije nastajuja. Za toho, kiž wěri, je biblija Bože słowo, kotrež rěči wo Bohu a wo tym, što je wón za nas čłowjekow činił. Tež našu štučku z přeného stawa přenjeje knihi Mójzasa mamy tak zrozumić.

Bóh stwori čłowjeka. Čłowjek njeje připadnje na zemi a njeje nastal jako podlanski produkt slepeje přirody. Čłowjek je nastal po Božim planje; po jeho woli sy ty a sym ja na swěće. To, zo smy my stwórba, wjaza nas z tamnej stwórbu: Smy zachodne, njedospoľne a wobmjezowane stworenja. Tola hdyž je basnik a farar Handrij Zejler wo tym spěwał, zo je stwórba Boža tempel swjaty, tak smy tež my tajki swjaty Boži tempel, městno, hdžež móže Bóh so zjewić. Mějmy tež tamnu stwórbu za Boži tempel, škitajmy Bože stworenja před našim njerozumom.

Bóh stwori čłowjeka po swojej podobności. Doľho su sej teologoj hłowu łamali, w čim tuta podobnosć wobsteji. Wěste je telko, zo njewobsteji podobnosć mjez Bohom a čłowjekom w ničim wonkownym. Ani mjezwočo ani rune chodženje

čłowjeka njeruna so Bohu. Ske rje wotpowěduje to Bohu, zo móže čłowjek jako jenički w stwórbje myslić a planować. A tež na to móžemy myslić, zo móže čłowjek runje kaž Bóh lubować, smilny być a wodawać. Wězo na to hustodosć zabywamy zo njejsmy prawy wobraz Boha na zemi. Smy hrěšnicy, kaž móžemy na dalšich stronach biblije čitać. Tola wostanje naš nadawk, być wobraz lubowaceho Boha.

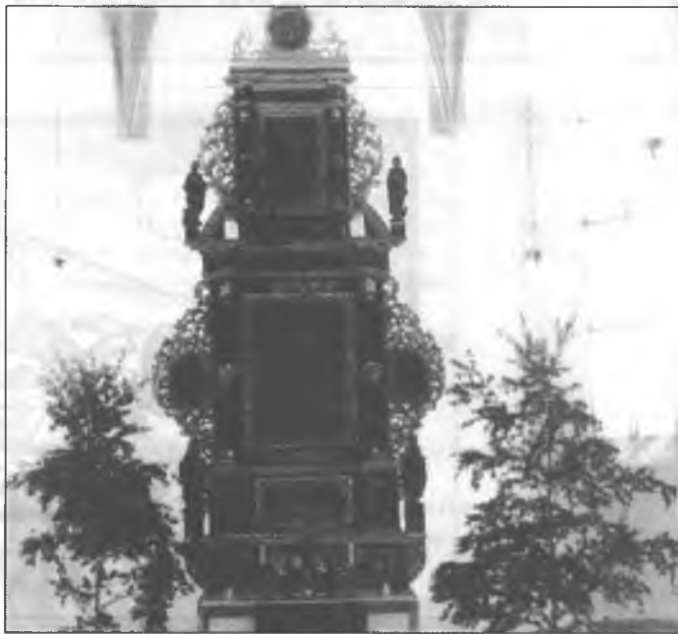
Bóh stwori čłowjeka jako muža a žonu. Tole je jedne z cyle wulkich potajnstwow Boha, zo je kóždy čłowjek jako muž abo jako žona stworjeny a ma z tym žiwy być hač do kónca svojich dnjow. Njesměmy to negatiwnje widjeć, přetož runje rozdžěl mjez mužom a žonu je wulki dar Boha za nas. Kelko krasnych hodžinow su čłowjekoj dožiwili w dopjelnjenej lubosći. Kelko drohočinkow čłowjeskeje kultury su nastali tohodla, dokelž je Bóh nas stworił jako muža a žonu: spěwy, romany, opery, filmy... A skónčnje hišće tole: Přenje słowo biblije wo muž a wo žonje je słowo wo runohódnosći woběju. Před Bohom njeje rozdžěla w tym, hač smy muž abo žona. Wězo wobsteja wšelake rozdžěle mjez mužom a žonu, biblija tež wo tym wě. Ale rozsudne je, zo staj wobaj, muž a žona, před Bohom jenak hódnej, dokelž staj wobaj stworenaj k jeho podobnosći.

J. Malink

*O swjaty Ducho, pój wšak k nam,
bydl we nas z hnadu swojej sam,
pój, stónco rjane, jasne,
a swěć nam, swěća njebjeska,
zo twoja móc nas wohrěwa,
nam k wjeselu sy krasna
jasnosć, krasnosć; z njebjes zbože
na nas zlož, k tebi džemy,
za to lubje prosyć chcemy.*

**Žohnowane swjatki
přeje wšitkim čitarjam**

redakcija Pomhaj Bóh

Husto so cyrkwyje k swjatkam z březami wupyša

Foto: M

Nabožiny swěta

Mohamedanojo - tute słowo sće Wy zawěsće hižo słyšeli. Snano pak njewěsće, što to rěka. Chcu wam spytać to rozklasć.

Wěra mohamedanow rěka islam, kaž naša wěra rěka křesćanstwo.

Zhromadnosć islama a křesćanstwa je wěra do jednoho Boha. Pola mohamedanow rěka Bóh Allah. To je arabisce a rěka přeložene „wšehomocny“, „wšehowědny“, „miłosćiwý“. Mohamedanojo njewěrja do Jezusa. Jich profet rěka Mohamed.

Mohamed běše někak 600 lět po Jezusu žiwy. Wón čuješe so wuzwoleny, čłowjekam poselstwo přinješć. Na horje praji jemu jandžel Gabriel, što dyrbi čłowjekam zdžělić. Po tym započa Mohamed přédować. Wěrješe, zo je posledni profet Boha.

Po smjerći Mohameda so wšitko napisa, štož běše přédował a wučil. Tuta kniha rěka Koran. Najwažniši čas mohamedanow je póstny měsac ramadan: Traje 40 dnjow.

Jara wjele mohamedanow putnikuje do Mekki. Tam je so Mohamed narodził.

Mekka je najwažniše putnikowske město islama. Islam je wosebje rozšěrjeny w arabskich stach, kaž na př. w Saudi Arabskej, Iranu a Iraku, Egyptowskej, Algeriskej, Turkowskej a w druhich stach. Ličba wěrjowych trochuje so na wjac hač 400 milionow.

Je wažne, zo druge nabožiny zeznajemy, ludźi w jich wěrje akceptujemy. To pomha předsudki wottwarić.

Wawgustowskim čisle přédstaju Wam židowstwo.

G. Gruhlowa

Ewangelska cyrkej w Klětnom

Foto: Bigon

Ewangelska cyrkej w Klětnom

Tuta cyrkej wotpali so 1945 přez wojske wojowanja dospólnje. Zwony běchu to jeničke, štož po zahubnym woheńju zwosta. 1947 započa so natar zničeneje cyrkwje. Hižo w septembu powěsnychu so zwony zaso na wěžu. W času znowanatwara poskičachu starolutherscy swój Boží dom lutherskim za wužiwanje. Tole traješe pjeć lět. Třidžělny wotarny wobraz w cyrkwi pochadza z časa Lukasa Cranacha mlódšeho.

Křčenski jandžel je z lipoweheho drjewa wurězany a pušći so při křćenicy dele.

29. haprleje spominachu wosadni na 50. rōčnicu wotpahlenja cyrkwje.

Samostatna ewangelsko-lutherska Janowa wosada w Klětnom-Jamnom ma swój Boží dom, kotryž natwari so w l. 1847.

W Klětnom narodzi so tež Johann Mentzer, kotryž spisa kěrluš Hdy bych ja z tysac jazykami (Spěwarske č. 606). Pomjatna tafla w ewangelskej cyrkwi spomina na njeho.

E.B.

Cyrkej samostatneje ew.-luth. Janoweje wosady w Klětnom-Jamnom

Foto: Bigon

Před sto lěta Kito Pank wumřěl

Dnja 3. meje lěta 1895 je w Choćebuzu wumřěl delnjoserbski farar a redaktor Kito Pank. W Dešnjanskim domowniskim muzeju namakamy jeho podobiznu na jednej z informaciskich tafłow, na kotrychž so na njeho a na dalše wuznamne wosobiny Dešnjanskeje wosady spomina. Zajimawe džě je hižo jeho stare serbske mjeno, kotrež na socialny staw jeho prjedownikow pokazuje. Nic pak po mjenje, ale po skutkach chcemy posudžować Delnjoserba, kiž je so w lěće 1808 jako syn bura w tehdy wězo hišće 100% serbsce rěčacej wsy Dešno pola Choćebuzy narodził. Zo njeje lochko, so do tehdyšeho časa zamyslić, hodži so ze wšelakich formulacijow na přikład w „Nowym biografiskim słowniku“ a w „Chrestomatiji delnjoserbskeho pismowstwa“ wučitać, zo běše Kito Pank wšak ekstremnje kraloswěrna a konserwatiwny. To njese tola chětro přislōd njedobrehu we sebi, zo mōhl chač błać, hač směš jeho scyła do rjada stajić tych serbskich muži, hōdných wěčnoh wopomnjeća. Ale takle krōtkowidni njeměli być. Wuspěšne prócowanja zrědkahdy bohatej Serbow wotraća a byće swojeho ludu su byli stajnje wotwisne wot toho, štož němska wyšnosť dowoleše a druhdy sobu financowaše.

A alternatiwa za serbskeho prócowarja, kiž jara daloko dopředka čěri, džě bě a je ta, zo će sčasom zakusaja a zo tuž ničo njedocpěješ – chibazo je runje zaso jōnu přišōl čas přewrōta. Tak je džensa, tak je było w NDR, tak je bylo scyła, dołhož so Němska prócuje Serbow přeněmčić.

Za Kita Panka postajowaše hranicy němski knježi kubler von Werdeck. Pank je docpěl založić w lěće 1850 serbske

towarstwo za Delnju Łužicu, a wōn je dobry lětdžesatk redigował „Bramborski Serbski Casnik“. To zda so mi wažniše a za wuwice delnjeho serbstwa najskerje wužitniše, hač hdy bychmy džensa w knihach čitać mōhli, zo stej so serbske towarstwo a tōn delnjoserbski casnik dla někajkeje njewočakowaneje Pankoweje progresiwnosće zaso zakazałoj. Na lubosći k serbstwu njetrjebamy pola Kita Panka dwělōwać. Kak da hewak bychmy chcyli wjasnić, zo jeho syn Oskar Pank – pozdžiši generalny superintendent w Lipsku – sta so tohorunja z delnjoserbskim prócowarjom, kiž wustupowaše na synodze ewangelskeje cyrkwje w Braniborskej mjez druhim za duchowne zastaranje Serbow w maćeršćinje a žadaše stipendije za studowacych serbskich bohōstowcow. Nan a syn bēštaj wobaj tež člonaj Mašicy Serbskeje. Na hornoserbskeho wučerja, pēsnerja a hudźbnika Korlu Awgusta Fiedlerja zawostaji wopyt pola Pankec w Dešnje hluboki začićš, přetož wōn pisaše w lěće 1862: „Rady hišće spominam na rjane hodžiny, w kotrychž swoje wōtčinske čuce, so wo lubdrohim serbstwje a jeho dalšim zbožu rozmołwjeć, radosciwje wuměnjowachmoj, a njezabudu džěň, jako tuteho praweho a swěrneho serbskeho wōtca tež po bjezwoču pōznach!“

W Blōtach a w Choćebuzu bydla džensa hišće někotři nošerjo swójbnego mjena Pankec rodu, kotřiž pak so lědma na delnjoserbskeho prócowarja a wōtca dopominaja. W Lipsku pak su tež hišće někotři Pankec žiwi, kotřiž su sej jako potomnicy Kita a Oskarja Panka swojeho serbskeho pochada wědomi.

W. Měškank

Hornjoserbski farar a prócowar w Delnich Serbach

14. meje tohole lěta bě tomu runje 150 lět, zo so w hornjoserbskeje wsy Dołhej Borsći Jan Bjarnat Krušwica narodzi. Pozdžiši sobuzaložer a dołholětny městpředsyda delnjoserbskeje Mašicy Serbskeje běše štyri

lětdžesatki dołho – nimale dvě třeciny swojeho žiwjenja – z fararjom w blōtowskej wsy Wjerbnje, jednej z najwjetšich serbskich wosadow delnjoserbskeje Łužicy. Rěč delnjolužiskich krajanow bě nawuknył

pola młodeho delnjoserbskeho literata a rodzeneho Wjerbjnjana Mata Kosyka. K najwážnišim skutkam Krušwicy słuša zaměrný bój wo wuchowanje serbskeje řeče. Wón zawjedže samostatnu serbsku Božu službu we Wjerbjnjanskej wosadze a docpě 1883 wužiwanje nowych serbskich spěwarškich, zběraše maćiznu za regionalne stawizny, z čehož nastaje něšto lět do jeho smjerće zajimawy spis „Ze stawiznow Wjerbjańskeje cyrkwy“. Hromadže z fararjom Benjaminom Běgarjom přeloži cyrkwinskiu agendu do serbsčiny, a tuta so wot lěta 1898 we wšěch pruskich wosadach nałožowaše.

Za čas Krušwicy běše Wjerbjnjanska wosada wězo hišće nimale dospołnje serbska, zmyslenosc tamnych němškich knježkow pak čim bóle anti-serbska. A tych wězo njesměrnje mjerzaše, jako w léce 1878 přeciwo jich woli serbski – a wyše toho tež hišće narodnje wědomy hornjoserbski – duchowny do Wjerbna přinđže. Krušwica měješe tuž přenje lěta we Wjerbnje z wjele čezemi wojować. Zo je so z krutym serbskim rjapom tola zamohł přesadzić, zda so mi kaž mały džiw, přetož runje w a wokoło Wjerbna je so w lětach skutkowanja Krušwicy ze stron němškich knježkow wosebje wulka próca nałožowała, Serbam

němski duch zaščepić, a to z wuslědkami, kiž tamle džensa hišće přeco zaso pytnješ a byrnjež so wo serbskorěčne maličkosće jednało: Hdyž gmejna na přikład pjenjezy wudawa, zo by jednorěčne němške zjawne tafle na dróhach wuměniła na nowe jednorěčne němške tafle, knježi wulka přezjednosć. Dwurěčnym zjawnym taflam pak so spječujaja, byrnjež někotři zamołwići w radže gmejny to rady chcyli a před lětomaj samo zjawnje žurnalistam němškeje telewizije jako přikład za dobre spěchowanje serbskeje kultury do mikrofonow trubili.

Na druhiej stronje pěstujaja Wjerbjnjanscy młodostni serbske nałožki, a znate je, zo sej holcy tam porjadnu a dospołnu delnjoserbsku drastu bóle waža hač w druhich wosadach.

Jan Bjarnat Krušwica je jedyn z mnohich přikładow spomóžneho skutkowanja Hornich Serbow w Delnich Serbach. Wón běše woblubowany a je dobre mjeno w serbskich stawiznach zawostajil. Wón njeje pak při wšej prócy a woporliwosci zamohł, mjez delnjołužiskimi krajanami kompleksserbskeje mjenjehódnoty wottwaric a wědomje hornjoserbsko-delnjoserbske bratrowstwo natwaric. Za to běše duch časa přejara wšosněmski nastajeny. **W. Měškank**

Njeswačidło

Srjedu, 26. apryla 1995, wotmě so w našej cyrkwi wječorna nutrnosc k dopomnjeću zničěnjaja našeje cyrkwy před runje 50 lětami.

W tutym času bě so wójna wróciła do kraja, zwotkel bě wušla. Naša wjes bě kaž mnohe wswy we Łužicy grawoćiwosc wójny hłuboko dožiwiła. Nimo mnoho domow, kiž běchu so wosebje w srjedzišću wswy zničili, bě za wosadu wosebje bolace, zo bě so hakle 11 lět do toho wobnowjeny Boži dom dočista wotpalil. Tež nahladny farski dom bě zničeny. Nimo mnoho wonkownych ranow wójny bě-

chu wosebje bolace nutřkowne rany. Kelko čłowjekow su žiwjenje zhubili, nanojo, synojo, maćerje, džowki, džěci a stari! Kelko čłowjekow su domiznu wopuščic dyrbjeli napřeco. Někotre rany hač do džensa hišće njesu zažili.

Tež w přichodže budže wážne, zo so přeco zaso dopominamy na tutón čas, zo so dopominamy, kajki wusutk zły duch ma, hdyž wón moc docpěje. Tež džensa to na swěće widžimy. Chcemy tež dale Boha prosyc, zo wón nas, naš kraj a cyły swět před dalšimi wójnami zwarnuje a zo bychu so wójny skončili, kotrež so tuchwilu hišće wjedu. **H.W.**

Njeswačidło w léce 1945

Foto: Witselas

Serbska tafla w Hrubočicach

Nad chěžnymi durjemi burškeho statotka w Hrubočicach w Budyskej Michałskej wosadze namaka so tafla z tutym serbskim napismom:

„*Bóh žohnuj tych, kiž póndu
Do tutoh' domu nutř!*

Bóh žohnuj tych, kiž wuńdu,

Hdyž domoj woła Wóte!

Bóh žohnuj, kiž tu bydleja

We mjeni našho Jesusa!

1884.“

Napismo ma čornu barbu a je ze zlotej kromu wobrubjene. Złote kłósy su rjane znamjo za ratarstwo, kotrež bě na tutym chětro wulkim kuble najskerje dosć wunošne. Cyła ležownosc swědči wo něhdy sylnym serbskim burstwyje.

Statot je džensa wopušćeny, a bróznje su hižo w dalokej měrje spadane. Před něšto lěta-

mi drje je so z přetwarom domskeho započalo, ale nětko džěto dawno hižo wotpočuje. Nadžijamy so, zo so wobnowjenje prawje bórže, přjedy hač je přepozdže, dale powjedže a zo so při tym tež rjana serbska tafla wuchowa. **T.M.**

Foto: Trudla Malinkowa

Ow wola lubosće

*Ow wola lubosće, stań ty so nade mnu!
Ja chcu, štož jeno chceš; we tebi wotpočnu,
we tebi jeno mam ja zbóžnosć tu a tam.*

*Ow słowo žiwjenja, so we mni zakorjeń,
mje zahor a mi swěć, zo džětam, hdyž je džěń!
Mi pomha twoja moc, zo přěndu pře wšu nóc.*

*Ow ruka swěrnosće, mje stajnje džerž a wjedž,
w čimž chodžu nječistym, to ty mje wšitko sleč!
Mje rjenje wupyš tu na wěčnu hosćinu! **Jan Kilian 1811-1884***

Wobchowajće měř

50 lět wojski kěrchow na farskej ležownosći w Hodźiju

Schowany za wulkej farskej bróznju a prastarej suchej kamjentnej murju nadeńdzemy na farskej luće kěrchow, kotryž dopomina na poslednje wojske dny w aprylu 1945. W „legendze k wojskemu kěrchowej w Hodźiju“ čitamy mjez druhim: „20. apryla 1945 ewakuowaše so Hodźij, dokelž bližachu so wsy sowjetske pancero we woborne mocy (stari wobydlerjo so wěsće hišće dopominaja). Za zbytny dny hač do kónca wojny w meji zaměstniču na farje pohrjebne komando tu operowaceje němskeje pancero we diwizije. Za nje-wšědnju pohrjebnu ležownosć rozsudzachu so předewšěm dla škitu pod wysokej wisatej wjerbu (wona hišće sprochnjena steji), hdžež běchu před nalětami niskolětacych lětařow (srjedźny rynek). Wojsncy mrtwi, předewšěm wojacy, kotřiž dyrbachu w tutym času njeprěcěla hišće bjez zmysła zbić, pochadžeja ze wšěch kónčin Němskeje (wuwzaće je jenož pólski cuzy džělaćer, kotrehož zatřělichu). Woni padnychu we wjeskach wokoło Hodźija a pochowachu so w poslednich dnach wojny na tu-

tej luće. Pozdžišo přepoložichu hišće wojakow ze Žičenskeho pohrjebnišća sem.

Husto móžachu so wojacy jenož na zakładze namakaneje blachoweje znamki identifikować – džěl pochowanych wosta njeznaty. Wo identifikaciju mrtwych prócowašaj so tehdomniši diwizijny farar Gerhard Böhm (pozdžišo superintendent we Wittenbergu) a farar Wjezar z Hodźija. Pozdžišo wudospoľnichu so podložki džakowano wobšěrnemu listowanju wosadnych z přiwuznymi tutej padnjonych. Po džensnišim wědženju leži 111 wojskich woporow na tutym kěrchowje.

Wosada je hač do džensnišeho časa němske wojske wopomnišćo čestnohamtsce a z wjele darami hladała, tak derje kaž bě móžno. Mjez druhim postajichu so drjewjane křiže (wok. 1960) a křižowy pomnik wot Friedricha Preßa („Corpus Christi“ – 1987). Wumělc Preß skutkowaše džě tež w našej cyrkwi a w Smochćanskej kapale.

Zańdžene lěto móžeše so wojski kěrchow do rukow gmejny přepodać. Mjeztym wobnowichu so w zhromadnym džěle z wosadu drjewjane křiže a z Darinskeho puća připrawi so zjawny přistup. Kóšty za to přewza Němske zastaraćelstwo za wojske rowy.

Dr. Laue

Wšehomócný Knježe

Wšehomócný Knježe,
milosćiwý Wótcě!

Twoje słowo praji jasnje:

Ty sy wšitko stworił,
zemju, njebo twarił,
moje žiwjenje mi darił.

Ty so staraš za mnje,
dawaš, štož mi třebne
tu na duši a na čěle.

Ty mi dawaš hnadu,
přeco dobru radu
a mi wupomhaš, hdyž padnu.

Ty sy Chrysta podał,
moje hrěchi wodał,
puć mi do njebjes z tym zrunał.

Tebi słuša za to
moja chwalba zaso,
moja lubosć k tebi přeco.

Pokaž, zo tež lubosć,
kotrejež mam nadosć,
druhim dale dać je radosć.

Ja će prošu nutrnje:
Daj to stajnje spóznać mi.
Ht 1994

Zeńdženje zwjazkoweje zhromadźizny

Koždolětne schadźowanje zwjazkoweje zhromadźizny słuša sobu do wjerškow ewangelskeho žiwjenja. Rozpomina so na njej položenje ewangelskeho serbstwa a poda so přehladać wo prócowanju na tutym polu. Tak bě to tež na zašłym zeńdženju zastupjerjow wosadow dnja 1.4.95 na Michałskej farje.

Po powitanju přitomnych a bibliiskim rozpominanju serbskeho superintendenta Alberta přečitaštej so postrowaj superintendentow Pappiea-Budyskeho a Slesazuka-Lubij-skeho. Swědči to wo zajimje tež němskich cyrkwinskih kruhow za serbske džělo.

Sćehowaše rozprawa wo položenu a prócowanju w serbskich wosadach. W štyrjoch wosadach wotměwaju so prawidlownje serbske Bože služby z rozdžělnym wopytom. We wostatnych stawa so to w dlěšich wotstawkach abo jeno we formje wosadnych popoľdnjow. Jewja so při tym pozitiwne a negatiwne zjawy na wšelakich městnach wobeju cyrkwinskeju biskopstwow. Zdžěla wopokazuja so tež regionalne dialekty rěče jako haćacećeže. Ze wšeho bě spóznać mnohostronska a woporniwa próca wo zdžerženje a wuchowanje serbskeje rěče w našimaj cyrkwjomaj.

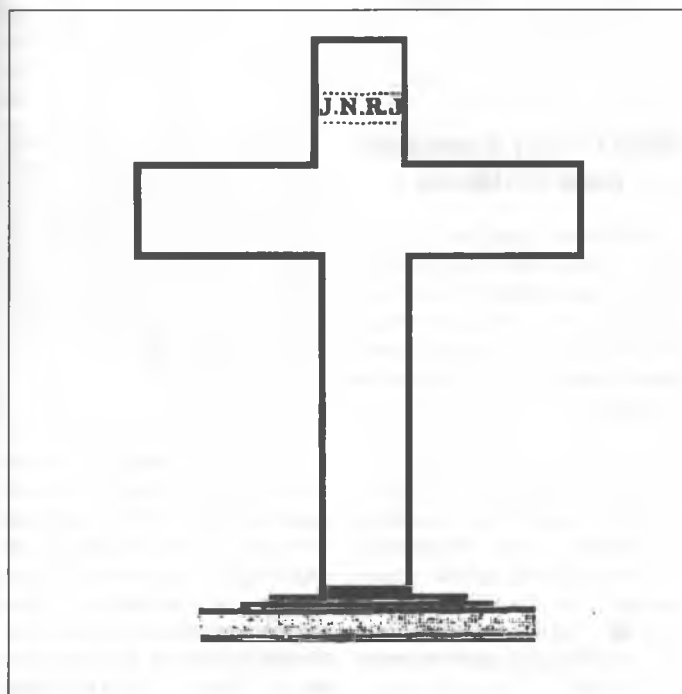
Sćehowaše žiwa rozmołwa wo třebnej podpěrje tajkeho

prócowanja w jednotliwych wosadach. Džensniši lud zwjetša wo swojim pochadze a tradicijach přemało wě. Sćěhuje z toho, zo stej serbske wědomje a swědomje často slabje wuwitej, štož so we wotpowědnym zadžerženju jewi. Mamy toho dla budzić zajim za wšo serbske tež w němskich kruhach jako to wosebite bohatstwo našeje zhromadneje domizny.

Dosć rozdžělny běchu měnjenja, hač je nowowudaće serbskich Spěwarskich třebne. Poslednje wuńdžechu 1955. Do přichodnych měła so wěsta ličba nowych kaž tež originalnych starych serbskich kěrlušow znowa zapřijeć. Jewjachu so dwěle, hač zamóžemy nimo stajnych nadawkow tak wobšěrnny skutk ze swojimi wobmjezowanymi mocami zdokonyć. Praša so tuž, hač njeje mudrišo, spokojić so hišće wěsty čas z dotalnymi a swoje wobmjezowane mocy skerje wěnowaće k zawěsćenju serbskeho přichoda. Njech tuž wuběrk zamołwiće wo tym rozsudzi.

Dale rozprawješe předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa, bratr Měrcin Wirth, wo přihotach lětušeho serbskeho cyrkwinskeho dnja w Klětnom. Nadžijamy so, zo so nam z tym tuta dotal trochu njeznata kónčina znowa zblizi.

Chwalobnje so naspomni, zo je wokrjesna synoda wěstu pje-

nježnu podpěru za nowowudaće serbskeho lekcionara přizwolila. Wudać ma sotež informaciske lópjeno wo ewangeliskich Serbach. Za nje so hišće něšto načasných wobrazow pyta. Štóž tajke ma, njech je na-

chwilnje za naspomnjeny zaměr přewostaji.

Za časopis P.B. žadaše so postajenje jednotneje načasneje plaćizny a napominaše so do čilišeho dopisowanja šěrokeho kruha čitarjow. **A. Grofa**

Foto: Bigon

Cyrkej w Delnim Wujězdze pokazuje so po wobšěrných rekonstrukciskich dźělach w nowym błyšču. Zańdžene lěto poswjeći so wona 6. nowembra znowa. Wujězdžanska barokowa cyrkej pochadza z lěta 1716 a je džens prawa drohočinka **E. B.**

Hdyž dołh nas tłóči

W našim času je sej někotryžkuli do dołha zalězł, bjeztoho zo by to chcył. Poskitk wulkich firmow je tak wabjacy, a plaćić ma so hakle pozdžišo a to hišće w małych ratach. Potajkim njeje riziko, hdyž sej něšto kupimy, štož hišće zaplaćić njemóžemy – tak sej někotryžkuli myslí. Potom pak so něšto stanje, z čim so njemóžeše ličić, kaž na příklad njejapka bjezdžětnosć abo dlěša chorosć. Nětko pjenjezy wjac njedosa haja. Što nětko?

Poradźowarnja diakoniskeho skutka za dołžnikow pomha.

Wona njepomha, z tym zo by dołh zaplaćila. Wona tež za nikoho njerukuje. Wona pak poradźuje každeho dołžnika, kotryž k njej příndže, a to darmo. Nimo toho dyr bja přístajeni wo rozmólwach a jednanjach druhim napřečo mjelceć.

Kajke lěpšiny nětko dołžnik ma, hdyž so poradźować da?

Husto dołžnik swoje položenje wjac hać do poslednjeho njepřewidzi. Poradźowar pak wě, kajke wuskutki to měć móže. Wón podpěruje tohodla tež při zawěsćenju bydlenja a energije a pokaza na možne podpěry, kotraž potrjechenym přisteja a wo kotrychž dołžnik snano njewě. Nimo toho pomha tež při zestajenju plana za wróćoplaćenje a jedna z wěrićelemi wo plaćenju w ratach, wo dźělonym spušćenju dołha a wo druhich možnostach, dołh wotbyć.

Tajka poradźowarnja dołžnikow diakoniskeho skutka je w Budyšinje na Karla Liebknechtowej 9. Přízejewić za poradźowanje móže so tam wot wutory do štwórtka wot 9 do 11 hodź. Wutoru nimo toho tež wot 14 do 17 hodź. Telefon je: Budyšin 44 44 3. Zawěsće tam tež zhoniće, hać je tajka poradźowarnja tež w druhich městnach Łužicy.

A.

Ekumeniski kěrluš

*Słónco wšeje sprawnosće,
swěć do našej časnosće,
příndź do swojej cyrkwy, k nam,
zo wšón swět to widzi sam.
Smil, Knježe, so.*

*Woži w sprostle křesćanstwo,
kiž sej myslí: Wěste wšo!
- zo by tebe słyšało,
k twójim słowam namkało.
Smil, Knježe, so.*

*Hlej na bólnu dźělenja.
Štó je zaso hojić ma?
Zhromadž, luby pastyrjo,
kóždoh, kiž tu bludzi so.
Smil, Knježe, so.*

*Wotewr durje ludow wšěch,
pokaž zbožo, pokaž hrěch,
mocow, ducha njelutuj,
nóc nam čemnu rozswěćuj.
Smil, Knježe, so.*

*Póstam daruj zmužitosć,
nadźej, lubosć, wěry dosć,
zo b' nam plody narostli,
kiž su sylzy wusyli.
Smil, Knježe, so.*

*Krasnosć swoju widžeć daj,
našom časej słowčko praj,
w našej mólčkej sylnosći
twarmy měř sej na zemi.
Smil, Knježe, so.*

*Zjednoć nas, ow Jezuso,
kaž sy z Bohom přeco žno.
Z tobu być će prosymy,
z tobu wostać na wěčne.
Smil, Knježe, so.*

Budar

Naše nowiny a časopisy před 100 lěta

Z Palowa. Zańdženu njeđelu mějachmy wjesele, zдалока serbskeho předarja pola nas měć. Běše to knjez duchowny Birnich z Klukša. Wón dźeržeše serbsku spowědź, serbsku a němsku Božu službu.

Z Klukša. Bože stpiće budže so tu swjedžen nutrkowneho misionstwa swječić. Popođnju w 2 hodzinomaj budže knjez kapłan Domaška-Ketličanski serbski a potom knjez farar Wjazka-Wujězdžanski němski předować.

Z Hućiny. Štóž je lubowar ptačeho spěwanja, njech nětkole k tudomnemu sprjewinemu mostej příndže. Tam su sebi sołobiki hnězda natwarili a každu nóc wot 10 hodźin hać do ranja swoje lubozne, słódke hrónčka słyšeć dawaja.

SN, 18.5.1895

Z Psowjow. Žona jeneho tudomneho chěžkarja, kotraž čezko chodžeše, bě so zańdženu njeđelu na puć do Rakec k swjedženju po stalětneho jubileja chorhoje tamnišeho wojerškeho towarstwa nastajila. Tola přjedy hać žona k bliskim Jenšecam dońdže, na nju porodne

hrona přińdžechu, a wona na puću džěco porodzi. Ludžo, kotřiž po tym samym puću přińdžechu, hnydom do Psowjow po wóz a po poslešća chwatachu a njezdělniču domoj k jejnemu muzej dowjezechu. Tutón bě njemało wjesoly nad njewočakowanym swojbnym přisporokom. Mać a džěco stej Bohu džakowano strowej a čerstwej.
SN, 22.6. 1895

Biskopicy

Sobotu, 18. měrcu, wotmě so nalětnja synoda Budyskeho wokrjesa w Biskopicach.

Běchmy přeprašeni do noweje starownje na Budyskej dróze k temje „Diakonija“.

Po nutrnosci fararja Erlera přednjese nam superintendent Pappai financny plan za tute léto. Tež přostwa Serbskeho ewangelskeho towarstwa wo podpěru za projekt znowawudaca serbskeho lekcionara so wobjednawaše. Zwjeselace je, zo budže so projekt z 12 000 hr podpěrać. Nam so tež zdžěli, zo so kniharnja we wosadnym domje na Hornčerskej začini. Cyłkownje so financny plan za 1995 we wysokosci 350 000 hr schwali.

Po tym mějachmy składnosc, sej starownju wobhladać. Móżachmy do někotrych stwow pohladać. Tutón solidny twar a přijomne wuhotowanje je so nam lubiło. Zdžěla móža sej stari wšelake wěcy sobu přinjesć a tak sej swój rum individualnje wudospoľnić. W kupjeli wolóži wana z durjemi džělo za personal. Widžachmy tež rumnosc, hdžež móža stari načasnje bydlic, tak dołho kaž su na přikład młodzi w dowolu. Hdyž tajki problem pola was je, móžeće tež wy tutu skladnosc wužiwać (tel. Biskopicy 03594/7560). Jelizo chceće, wobhladajće sej sami raz tutu starownju. Ke kofejpicu bě za nas dobry bufet přihotowany.

Bratr Buchmann wot diakonije w Dippoldiswaldze přednošowaše nam wo stejnišću diakonije mjez cyrkwu a statom. Na jednym boku je diakonija wažny nadawk cyrkwe. Na druhim boku ma stat zamołwitosć za spjelnjenje nadawkow, kaž na přikład zastaranje starych. Stat přiwozmje poskitk diakoniskeho towarstwa za

spjelnjenje tajkich nadawkow a zaruna tute džělo na zakonskej bazy. Njeje to potajkim žana podpěra towarstwa. Diakoniske towarstwo je samostatne, ale při wšěm hlada, zo by Jezusowy duch přiběrał. Wězo njesu wšitcy sobudžětačerjo sobustawy cyrkwe, ale wodzace městna su wot člonow cyrkwe wobsadźene. Dokelž spjelni diakonija nadawki, kotrež wosada sama njezamóže, je dobry zwisk mjez cyrkwinskimi wosadami a diakoniju nuzny.

Bratr Mohring, kiž nawje-

duje Biskopičanskustarownju, nam wšelake wo natwaru, wo džěla a wo duchu tuteje starownje přednjese.

Bratr Mlasiowsky z Budyšina rozprawješe nam wo towarstwje diakonije w Budyskim wokrjesu, kotrež ma někak 100 sobudžětačerjow. Diskusija bě wostatuča. Zo bychy poskićene služby lěpje znate byli, dyrbi so wo nich hišće wjace pisać. Wažne je, zo bychy tute dobre džělo mnozy sobu njesli, ideelnje, ale tež materielnje.

H. Wirth

Foto: A

Powěšće

Budyšin. Po wotchadze Folkerta Ihmelsa na wuměnk je přewzał w Krajnocyrkwinskim zarjedze w Drježdžanach zamołwitosć za saksku Hornju Łužicu dotalny přestejicer Diakonoweho doma w Moritzburgu, farar Roland Adolph. Jedyn z přerich wopytow wjedžeše jeho do Budyšina, hdžež so tež ze žiwjenjom ewangelskich Serbow w Sakskej krajnej cyrkwi zeznajomi. Na rozmołwnym kole na Michałskej farje w Budyšinu wobdžělichu so nimo wyšeho cyrkwinskeho rady Adolpha Budyski superintendent Pappai, serbski superintendent Albert a pjeć serbskich wosadnych a fararjow. Wsrjedzišću rozmołwy steješe najprjedy informacija wo tuchwilnym džěle ewangelskich Serbow w sakskej krajnej cyrkwi a w šleskej Hornjej Łužicy. Dale wuradźowaše so wo konkretnej pomocy krajnej cyrkwe za wudace serbskeho lekcionara a dalšich předewzaćow.

Wobdžěleni Serbja mějachu cyłkownje jara pozitiwny začišć wo nowym zamołwitym krajnej cyrkwe za Serbow. Předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa přeprasy R. Adolpha na Serbski ewangelski cyrkwinski džeń 25. junija do Klětnoho.

Budyšin. Na mejskich kemšach mějachmy tu žadneju hošćow. Z Liberty Hill w Texasu běštaj přijětoj potomnikaj serbskich wupućowarjow, farar na wotpočinku Elmer Hohle ze swojim synom. Jeju prjedownicy pochadźachu z Jamnoho pola Klětnoho. Nan fararja Hohle je hišće běžnje serbsčinu wobknježił, wón sam je z němskej maćeršćinu wotrostl a jeho syn z jendželskej.

Za fararja Hohlu bě wopyt we Łužicy spjelnjenje žiwjenskeho sona. Kaž praji, je so dawno za tym žedžił, směć domiznu prjedownikow wuhladać, tola ženje njebě wěrił, zo so to raz stanje. Syn je jemu někto són dopjelnił.

Serbske kemše běchu za fararja Hohlu wjeršk wopyta we Łužicy. Doma w Texasu často serbsku bibliju čita, serbske kěrlušy spěwa a je spyta do jendželsćiny přeložić. Wjacore serbske modlitwy, mjez druhim Wótčenaš, znaje bjezporočnje z hłowy. Do serbskeho spěwanja je tak zalubowany, zo praji, zo sej njebjesa njemóže hinak předstajć, hač zo budže tam ze swojimi prjedownikami Božu chwalbu w serbskej rěči zanošować. Na našich kemšach je z wutrobu wšě kěrlušy a liturgiju sobu spěwał. Po spowědži wón hnuty wuzna, zo je sej stajnje myslil, zo bě nan posledni w swojbj, kotryž je Bože wotkazanje serbsce swjećil, někto pak bě to hišće dalšimaj generacijomaj popřate.

Sobu při wjeztož staj wopytowarjej serbske Spěwarske z lěta 1860, kotrež su so wjele lét na serbskich kemšach w Texasu wužiwali. Zapisk přeradza, zo běchu słušeli 1823 w Barće rođenemu Handrijej Hobračkej, bydlacemu we Wardze, susodnej wsy Serbina. Po wjace hač lěstotku w Texasu su so Spěwarske něk zaso do Łužicy nawróćili.

T.M.

Poršicy. Štóz je w měrcu wječor po Poršicach jěł, njewidžeše jenož wulkotnje wobswětleny cyrkwinu wěžu, ale tež swěcu w cyrkwi samej. Tuta bě za džětačerjow, kotřiž tam hač do nocy džělach. Stare 70lětno tepjenje njemóžeše so hižo wužiwać a měješe so z wolijowym tepjenjom narunać. Dale dyrbbeše so w cyrkwi prochniwy wobmjetk hač k přernej łubi wotbić a z nowym narunać. Wšitko měješe hač do njeđeje palmarum hotowe być, tola džakowano dobrej organizaciji móžeše so Boži dom hižo tyžeń prjedy zaso wužiwać. Swětla a ćopla je něk kole Poršiska cyrkwe.

Přidatny nadawk wukopa so při twarjenju. Džěl špundowanja a pod nim ležace hrjady běchu tohorunja prochniwe a dyrbjachu so tež hišće wobnowić. Džakowano mnohim pomocnikam a daram wjace hač 10 000 hr wot firmow a wosadnych je so tutón skutk za krótki čas poradził. L.

Rakecy. Wječor, dnja 19.4.1995, zeńdžechmy so w našej cyrkwi, zo bychmy so dopomnili na lěto 1945. Před 50 lětami na tutym dnju wołaše nas posledni zwón, kotryž bě nam we wójnje wostał, na torhošćo. Hižo tydženje dołho běchmy dožiwili, zo ludžo z wuchoda před frontu do zapada čekaja. A nětko dyrbjachmy tež my swoj dom, swoju domiznu wopuščić.

Na politiski staw w swěće a na wotběh wójny hač do tutoho dnja pokaza knjez dr. Herrmann. Wosebje wo běhu fronty we wuchodze wón wobšěrny porěča. Wšak bě wona nam hižo tak bliska. Zapadna fronta bě z městnami jenož 150 do 200 km wot tuteje zdalena, hdyž němske nowiny hišće wo němskim dobyću pisachu. Wójna bě so do kraja wróciła, kotryž bě ju w léće 1939 započal. Štož so tehdom we Łužicy sta, wo tym su wšak w zańdženym času přilohi Serbskich Nowin dokładnje rozprawjale.

Wo wosobinskich žalostnych dožiwjenjach poslednich dnjow wójny, dalekej čekancy a wo dnjach po skónčenju wójny porěčestaj knjez Schlegig a knjez Bröhl jara nazornje. Wonaj běštaj, tehdom 10lětnaj, tutón čas wědomje dožiwioj. Su to njezapomnite dopomnjenki! Při tym my starši připoslušarjo zaso tute styskne dny přežiwichmy. Njemóžemy je zabyć!

Wjesnjanosta knjez Paška spominaše na padnjenych, zhubjenych a morjenych tuteje wójny z našeje wosady. K wopomnjeću na tute wopory ma so w přichodnym času tafla z jich mjenami při cyrkwi připrawić.

Zo njebě w zańdženosci mó-

žno, wotewrjenje wo nuzy a zrudnych, haj surowych dožiwjenjach wójny rěčeć, na to spomni knjez farar Kecke. Hdyž wón staršich ludži wopytuje, potom wón přeco zaso nazhoni, kak nuzne je, zo so na to wšitko dopomnimo. Ale tež młódsza generacija ma wo tutech podawkach slyšeć a spóznać, hdže přičiny za tehdomniše njesměrne horjo a čerpjenje widžeć dyrbimo. Kónc wójny dnja 8. meje bu swět wot nječłowjeskeje fašistiskeje politiky wuswobodženy. Smy sami nuzu a zrudobu wójny dožiwili a widžimo nětk zaso, kak so we wjele džělach swěta wójuje, kak so ludžo morja a kak so kraj niči. W modlitwje na to na kóncu dostojneje a hnujaceje swjatočnosće spominachmy. Jenož hdyž so dopominachmy, potom smy snano wuchowani před strachom, zo so stawizny wospjetuja. **H.**

5. króć delnjoserbske jutrowne kemše

44. razow po wozrodženju delnjoserbskich Božich službow (w léće 1987) – a 5. raz k jutram – je skupina „Serbska namša“ organizowała delnjoserbske kemše. 104 wobdźělnicy běchu přichwatali do Picnjanskeje cyrkwe, zo bychy slychali na předowanje fararja Helmuta Hupaca a na jutrowne kěrluške měšaneho chóra „Łužica“ a Delnjoserbskeho džěcačeho chóra.

Přichodne delnjoserbske kemše so planuja njedzela, dnja 28. meje 1995, dpołdnja w 10 hodź. we Wětošowje. Tamniši wosadni farar Klaus Lischewsky běše sej to prał a tak namjetował. Wětošowski farar mjeztym spomóžnje a aktiwnje w skupinje „Serbska namša“ sobu džěla, po tym zo běše so loni nazymu přeni raz na wuradźowanju skupiny wobdźělił a so wo wobsahu a zaměrach skupiny přeswědčil. W lětach do toho wšak je w zjawnosći a medijach skerje negatiwny začičš nastupajo Serbow zawostajił. Dobra pokazka to, zo je trjeba a móžno, z po zdaću přećiwu nastajenymi ludžimi sprawnje a wotewrjenje rěčeć a takle spytać hranicy a fronty wottwarić. **W. M.**

Přepróšujemy

04.06. – 1. dzeń swjatkow

- 10.30 hodź.** kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)
w samsnym času Boža služba za džěci
- 13.30 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

05.06. – 2. dzeń swjatkow

- 8.30 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Barće (sup. Albert)
- 10.00 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Hrodzišću (sup. Albert)
- 11.45 hodź.** nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

10.06. – sobota

- 15.45 hodź.** wosadne popołdnjo w Drježdžanach (sup. Albert)

11.06. – Swjata Trojica

- 11.45 hodź.** nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

17.06. – sobota

- 14.30 hodź.** wosadne popołdnjo w Malešecach (sup. Albert)

18.06. – 1. njedzela po swjatej Trojicy

- 8.30 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (farar Malink)
- 9.30 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Slepom (Hermaš; sup. Albert)

25.06. – 2. njedzela po swjatej Trojicy

SERBSKI CYRKWINSKI DŽEŇ W KLĚTNOM

01.07. – sobota

- 17.00 hodź.** wosadne popołdnjo w Hodziju (sup. Albert)

02.07. – 3. njedzela po swjatej Trojicy

- 10.00 hodź.** kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)
w samsnym času Boža služba za džěci
- 13.30 hodź.** kemše w Budestecach (sup. Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangeliskich Serbow. Rjaduje Serbska přédarska konferenca. – Ludowe nakładnistwo Domowina tzwr, Sukelnska 27, 02625 Budyšin. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 02625 Budyšin, tel. 4 22 01. – Sadžba: Serbske Nowiny Budyšin, čišć: Serbska čišćernja tzwr w Budyšinje. – Wuchadza jónkróć za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 1 000 028 450, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 85 550 000